

ALİS HARİKALAR DİYARINDA ve AYNANIN İÇİNDEN

LEWIS CARROL, gerçek adı Charles Lutwidge Dodgson, 1832'de İngiltere'de Cheshire'de doğdu. 1851'de Oxford'da öğrenimine başladı. Burada din eğitimi aldı. Matematik doçenti oldu, matematik okutmanlığına atandı ve yaşantısının büyük bölümünü akademisyen olarak geçirdi. Viktorya Dönemi insanı olduğu ve Kırsal Kilise Rahipliği yaptığı hâlde (sonradan rahip olmaya layık olmadığını ifade ederek rahiplik kararından vazgeçti) özgür bir yaşam anlayışı sergiledi. Gençliğinde eğlenceli ve hiciv niteliğinde şiirler ve kısa hikâyeler yazdı. Kelime oyunları, fantezi ve saçmalık edebiyatının ustası oldu. Fotoğrafla da uğraştı. 1846'da Mesih Kilisesi'nin yeni baş rahibi ve aile efradı ile tanışarak, rahibin yakın dostu oldu. Çocukların fotoğraflarını çekti, çocuk fotoğrafçılığı yaptı. Yetişkinlerden ziyade çocukların dünyasında yaşayan Carroll, Mesih Kilisesi'nin baş rahibinin kızı olan dört yaşındaki Alice Liddell, *Alice Harikalar Diyarında* maceralarının ilham kaynağı oldu. Bu kitap, aslında bir çocuk kitabı değil "yetişkinler için yazılmış bir çocuk kitabı"dır. Yazar, bu kitabı dönemin İngiltere'sini eleştirmek için Lewis Carroll takma adıyla yazmıştır. Eser hem çocuk hem de yetişkin edebiyatının gözdesi hâline gelmiştir. Dodgson çocuklarla birlikte nehirde kayıkla piknik yapardı ve 1862'de böylesi bir gezintide çocuklara bir masal anlattı. Alice Liddell ona masalı yazıya geçirmesi için yalvarıp yakarmış idi. Bu masal okuyacağınız *Alis Harikalar Diyarı* eserine hayat verdi ve roman çok geçmeden muazzam bir üne kavuştu. Tenniel'e ait illüstrasyonlar ise kitabı baştan sona muhteşem bezemelerle süslemiş; mistik, büyülu çocuk safiyeti gözünden yetişkinler dünyasının bilge anlatımı ve resmedilmesi iksirine katık olmuştur. Kendisinin aynı zamanda tıpkı bir sihirbaz misali bir mucit olmasına şaşmamalıdır. 1871'de *Aynanın İçinden ve Alis Orada Ne Buldu* kitapları yayınlandı. 1898'de yakalandığı zatürre nedeniyle aniden hayata gözlerini yumdu.

Başlıca Eserleri: *Alis Harikalar Diyarında* ve devamı niteliğindeki *Aynanın İçinden*.

Mizahi ve diğer şiirleri (1869), *Phantasmagoria and Other Poems* adıyla toplanıp eklemelerle ölümünden sonra 1898'de yayımlandı. 1883 cildi

ayrıca yalnızca Edward Lear'ın en iyileriyle rekabet edebilen şiiri olarak, Saçmalık Edebiyatının başyapıtı *The Hunting of the Snark*'ı (Köpan Avı) da içeriyordu ve kelime oyunları, mantıksal paradokslarla ve matematiksel zırvallıklarla dolup taşıyor idi.

Dodgson daha sonraki yıllarda *Alice* damarına geri dönmeyi denedi ancak yalnızca *Sylvie ve Bruno* (1889) ve ikinci cildi *Sylvie ve Bruno Concluded* (*Sylvie ve Bruno Tamama Erdi*) 1893 kitaplarını yazabildi.

JOHN TENNIEL, (28 Şubat 1820-25 Şubat 1914), 19. yüzyılın ikinci yarısında öne çıkan İngiliz çizer, grafik mizahçı ve politik karikatürist. 1893'te sanatsal başarılarından ötürü şövalye ilan edildi. Tenniel, özellikle 50 yılı aşkın süredir Punch dergisinin başlıca karikatüristi olarak ve Lewis Carroll'un *Alice Harikalar Diyarında* (1865) ile *Aynanın İçinden* (1871) romanlarına yaptığı çizimlerle bilinmektedir.

ŞEBNEM NANTU, 12 Eylül 1978 yılında Üsküdar'da doğdu. Çocukluğu dağ köylerinde geçtikten sonra Ankara'da yaşamını sürdürdü. Eskiden beri felsefe başta olmak üzere edebiyata ilgi duyuyordu. Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-TV-Sinema bölümünden mezun oldu ve öğrenimi esnasında kısa film çalışmalarında bulundu. Daha sonra dil öğrenmek, çalışmak ve yurtdışında bir hayat tecrübesi edinmek amacıyla İngiltere'ye gitti ve orada beş yıl yaşadı. Felsefeye olan merakı sebebiyle King's College'da Fenomenoloji (Egzistansiyalist felsefe temelli) derslerine katıldı. Türkiye'ye dönüş yaparak Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Felsefe bölümünden mezun oldu. Daha sonra Hece Yayınları için kitap çevirmeni olarak çalışmaya başladı. Kendisi hâlen Hece Yayınları için çevirilerine devam etmektedir.

Çevirileri:

Nguigi wa Thiong'o, *Zihni Sömürgeden Azad* (*Decolonisation of the Mind*)

Colin Wilson, *Din ve Asi* (*Religion and Rebel*),

Jack London *Beyaz Diş* (*White Fang*),

George Orwell, *1984*

EN SEVİLEN KLASİKLER

ALİS
HARİKALAR DİYARINDA
ve
AYNANIN İÇİNDEN

Yazar

LEWIS CARROLL

İllüstrasyonlar

JOHN TENNIEL

(Grossett ve Dunlap Özel Dizgi ve mizanpajı ile)

Çeviren

Şebnem Nantu

HECE YAYINLARI

“Tez başı kesile!” diye haykırdı Kraliçe

İçindekiler

ALİS HARİKALAR DİYARINDA

- I TAVŞAN DELİĞİNDEN AŞAĞIYA / 15
- II GÖZYAŞLARI GÖLETİ / 24
- III BİR BEYHUDE YARIŞ (CAUCUS RACE)
VE BİR UZUN HİKÂYE / 35
- IV TAVŞAN KÜÇÜK BILL’İ İÇERİYE YOLLUYOR / 44
- V BİR TIRTILIN ÖĞÜDÜ / 56
- VI DOMUZ VE KARABİBER / 69
- VII ÇILGIN BİR ÇAY PARTİSİ / 82
- VIII KRALIÇE’NİN KROKET SAHASI / 94
- IX YALANCI KAPLUMBAĞANIN HİKÂYESİ / 106
- X İSTAKOZ KADRİLİ / 119
- XI TURTALARI KİM ÇALDI / 131
- XII ALİS’İN KANITI / 142

AYNANIN İÇİNDEN

- I AYNADAN BİR EV / 162
- II CANLI ÇİÇEKLER BAĞÇESİ / 179
- III AYNA BÖCEKLERİ / 192
- IV EDİ (TWEEDLEDUM) VE BÜDÜ (TWEEDLEDEE)
İKİZLER / 206
- V YÜN VE SU / 223
- VI HUMPTY DUMPTY (YUMURTA ADAM) / 238
- VII ASLAN VE TEK BOYNUZLU AT / 255
- VIII "KENDİ İCADIM" / 269
- IX KRALİÇE ALİS / 287
- X SARSMAK / 306
- XI UYANIŞ / 307
- XII BU RÜYAYI HANGİSİ GÖRDÜ? / 308

ALTIN BİR İKİNDİ BOYUNCA

Altın bir ikindi boyunca

Usul usul kayıp gidiyoruz sükûnet içre;

Zira minik kollarımız

Asılmış her iki küreğimize

Pek kifayetsiz bir kabiliyet ile

Minik ellerimiz avare gezimize

beyhude rehberlik sevdasındaiken

Ah, merhametsiz Üçlü! Böylesi bir saatte,

Böylesi rüya gibi bir göğün altında

Minnacık bir kuş tüyünü kıpırdatmaya mecalsiz

Âciz bir nefesten bir masal dileyip nasıl da yalvarıp

yakarıyor!

Ne var ki zavallı bir sesin ne hükmü olur ki

Hep bir ağızdan üç dile karşı?

*Buyurgan İlki şimşek gibi atılıp
“Başla!” emri verdi bile—
Daha nazik bir üslupla İkincisiyse ümit ediyordu
“İçinde saçmalık olacak—
Üçüncüsü boyuna keserken masalı
Her ne olursa olsun her seferinde bir dakikadan fazlasına
yok idi tahammülü*

*Şimdi, sessizlik galip gelir
Fantezileri içre
Düşerler vahşi ve yepyeni harikaların,
Topraklarında yol kat eden düş-çocuğunun ardına
Kuş yahut canavar ile dostça bir muhabbet içre—
Ve yarı inanarak hakiki olduğuna*

*Giderek, kalmayınca mecali hikâyenin
Düş kuyuları kuruyup gider,
Ve o âciz âdemoğlu takatsizce çırpınır
Hikâyeye ara vermek için,
“Kalanı daha sonra—” diyerek,
“Daha sonra şimdidir!” diye yalvarıp durur mutlu sesler.*

*Böylece Harikalar Diyarı masalı buldu vücut:
Böylece usul usul, bir bir,
Garip hadiseleri yontuldu —
Ve artık masal tamama erince,
Şen şakrak tayfamız eve kırdı dümeni,
Batan güneşin altında.*

*Alis! Çocukça bir hikâye al bunu,
Ve de, nazik bir el ile
Hafızanın mistik kaydında onu
Çocukluk rüyaları sarmallarına yatır bir bir
Tıpkı bir hacının
Uzak bir diyardan koparılmış çiçeklerden sararıp solmuş
o çelengi misali.*

**ALİS
HARİKALAR DİYARINDA**

I

Tavşan Deliğinden Aşağıya

Alis kız kardeşi ile nehir kıyısında oturmaktan ve yapacak hiçbir şeyi olmamasından çok yorgun düşmeye başlamıştı: bir veya iki kez kız kardeşinin okuduğu kitaba kaçamak bakışlar attı ama içinde ne resimler ne de konuşmalar vardı “ve içinde resimler veya konuşmalar olmayan bir kitabın ne faydası var ki?” diye düşündü Alis.

Böylece kızcağız zihnini taradı: (yapabildiğince zira sıcak gün onu haddinden fazla uykulu ve ahmak bir hâle getirmişti) bir papatya tacı yapmanın zevki uğruna, ayağa kalkıp o papatyaları toplama zahmetine değer miydi, o sırada aniden pembe gözlü beyaz bir tavşan hemen yanından seğirterek gitti.

Bunda o kadar da olağanüstü bir şey yoktu; zaten Alis de Tavşanın kendi kendine “Aman yarabbi! Aman yarabbi! Çok geç kalacağım” dediğini duyduğunda bunun çok da olağan dışı olduğunu düşünmemişti (sonradan bunun üzerine düşündüğünde buna hayret etmesi lazım geldiği

aklına geldi ancak bu hadise olduğu esnada tüm bunlar oldukça doğal gelmişti kendisine). Amma ve lakin Tavşanın gerçekten de *yeleğinin cebinden bir cep saati çıkarıp*, kaç olduğuna bakıp, eteklerinin tutuşmasıyla Alis ayağa kalktı zira daha evvel bir tavşanın ne bir yelek cebi ne de cebinden çıkaracak bir cep saati olduğunu ömründe görmemiş olduğu düşüncesi şimşek gibi kafasında çaktı; meraktan çatlayarak onun ardından çayırdaki koşmaya başladı ve tavşan tam da bir çalının altındaki kocaman bir tavşan deliğinden içeri atlayacağı sırada ona yetişti.

Alis onun ardından aşağı atladı, “acaba bu delikten tekrar bir yolunu bulup nasıl çıkabilirim,” diye asla bir kez dahi aklından geçirmedi.

Tavşan deliği bir müddet tıpkı bir tünel gibi doğruca devam edip gitti ve aniden aşağıdaki bir çukura indi, bu öylesine anıydı ki Alis’in kendisini çok derin bir kuyu gibi görünen bir yerden aşağıya düşerken bulmasından evvel bir an bile durmayı düşünecek vakti olmadı.

Ya kuyu çok derindi ya da o çok yavaş düşüyordu zira aşağı düşerken etrafına bakacak ve sonra ne olacağını merak edecek kadar uzun bir zamanı oldu. Evvela, aşağıya bakıp nereye varacağını kestirmeye çalıştı fakat herhangi bir şey görebilmek için haddinden fazla karanlıktı: ardından kuyunun kenarlarına baktı, onların dolaplarla ve kitaplıklarla dolu olduğunu fark etti: orada burada duvara asılmış haritalar ve resimler gördü. Alis geçerken raflardan birinden, üzerinde “PORTAKAL MARMELADI” etiketi olan bir kavanozu aldı, böylece yanından geçtiği sırada, düşerek alttaki birini öldürmesi korkusuyla kavanozu düşürmemeye çalıştı, onu dolaplardan birinin içine koydu.

“Pekâlâ!” diye düşündü Alis kendi kendine, “böylesi bir düşüşten sonra, merdivenlerden aşağı yuvarlanmak işten bile değil! Evde herkes benim ne kadar da cesur olduğumu

düşünecek! Çünkü evin damından düşsem bile hiç sesimi çıkarmam (bunun doğru olması kuvvetle muhtemeldi). Aşağı, aşağı, aşağı. Bu düşüşün *asla* sonu gelmeyecek mi? “Merak ediyorum bu sefer kaç metre düştüm?” dedi yüksek sesle. “Dünyanın merkezine yakın bir yere varıyor olmalıyım. Dur bi bakayım: sanırım bu altı bin kilometre olacak—” (zira, onun bilgisiyle racon kesmesi için bu çok iyi bir fırsat olmasa da, görüldüğü gibi Alis sınıftaki derslerinde bu türden pek çok şey öğrendi, nasıl olsa kimse onu dinlemiyordu ve yine de dersleri tekrar etmek iyi bir tecrübeydi “evet bu aşağı yukarı doğru mesafe —ama merak ediyorum öyleyse hangi enleme ve boylama ulaştım?” (Alis’in ne enlemin ne de boylamın ne olduğu hakkında en ufak bir fikri bile yoktu fakat bunları söylemek heybetli laflar etmektir). O an yeniden başladı. “Merak ediyorum acaba dosdoğru dünyanın öteki tarafına geçer miyim? Kendimi baş aşağı yürüyen insanların arasında bulmak ne kadar eğlenceli görünür! Antipatiler sanırım—” (bu sefer kimsenin dinlememesinden oldukça memnundu zira bu kulağa hiç de doğru bir kelime gibi gelmemişti) “—ama biliyorsun ki onlara ülkenin adının ne olduğunu sormak zorunda kalacağım. Lütfen madam, bu Yeni Zelanda mı? Yoksa Avusturalya mı?” (konuşurken reverans yapmaya çalıştı— havada düşerken reverans yaptığınızı hayal edin! Sizce bunu becerebilir misiniz?) “Ve bunu sorduğum hanımefendi ne kadar da cahil bir küçük kız olduğumu düşünecek! Hayır, bu olacak iş değil: belki de onun bir yerde yazılı olduğunu göreceğim.”

Aşağı, aşağı, aşağı. Yapacak başka hiçbir şey yoktu, böylece Alis kısa bir süre sonra tekrar konuşmaya başladı. “Sanırım Dinah beni bu gece çok özleyecek” (Dinah onun kedisiydi). “İnşallah çay saatinde onun bir kap sütünü vermeyi hatırlarlar. Dinah canım benim! Keşke burada

benimle aşağıda olsaydın! Korkarım havada hiç fare yok, ama belki bir yarasa yakalayabilirsin ve onlar farelere çok benzer biliyorsun. Fakat merak ettim kediler yarasa yer mi?” Ve Alis bu sırada bir hayli uykulu hissetmeye başladı, bir çeşit rüyadaymışçasına kendi kendisine bazen “Kediler yarasa yer mi? Kediler yarasa yer mi?” bazen de “Yarasalar kedi yer mi?” diye sual etmeye devam etti. Özneleri nasıl sıraladığının pek bir önemi yoktu zira gördüğünüz gibi her iki soruya da cevap veremiyordu. Uyukladığını hissetti ve Dinah ile el ele yürüyüp ona çok ciddi bir şekilde “Şimdi bana hakikati söyle Dinah: hayatında hiç bir yarasa yedin mi?” diye sorduğu bir rüya gördü. O sırada aniden gümbür gümbür yere vurarak savrulup dalların ve kuru yaprakların arasında buluvermişti kendisini: ve böylece düşüş sona ermişti!

Alis'in canı hiç acımamıştı ve bir anda ayağa fırladı: yukarı baktı, ancak başının üzeri zifiri karanlık idi; önünde başka bir uzun geçit vardı ve Beyaz Tavşan hâlâ görülü-